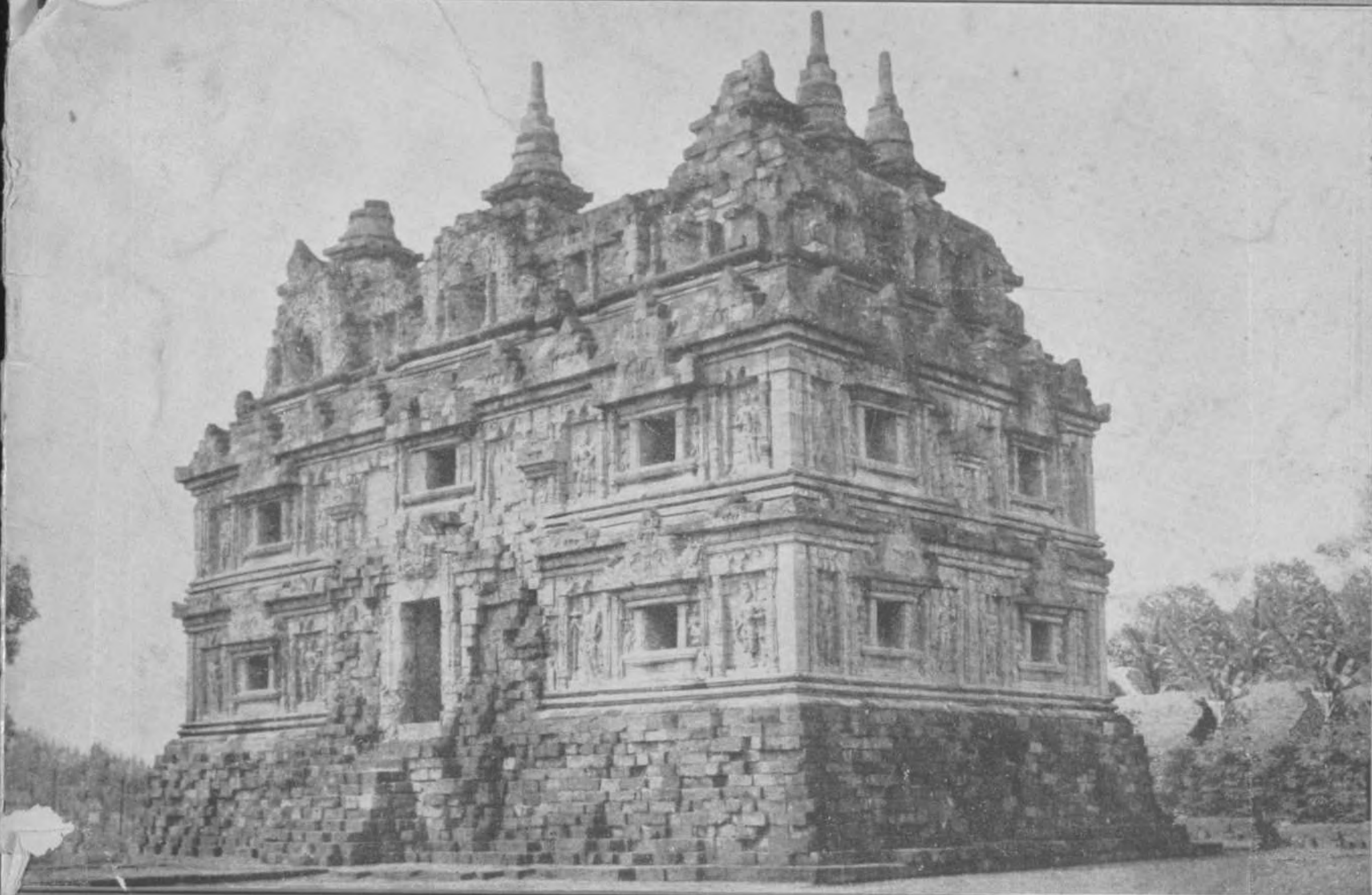


3h

575

TEMPELNUMMER



TJANDI SARI. EEN BOEDDHISTISCHE SCHATKAMER. GELEGEN TEN OOSTEN VAN JOGJA.

Foto Dr. KRAFFT.

Maandblad voor Midden-Java

Officieel orgaan van
de Vereeniging

„MAGELANG VOORUIT”

MEI 1936

8

1^o JAARGANG

R E C L A M E

DE BESTE

IS ONS GOED- EN

I. C. A.

AGENTE

VAN DE FIRMA

G. Kolff en Co.

GOEDKOOP WERK

N. V. STOOMDRUKKERIJ, BINDERIJ, BOEKHANDEL, ENCADREERDERIJ EN STEMPELINRICHTING
:- **H. V. M A R E S C H - M A G E L A N G** :-



CHR. MULO - MAGELANG

RESIDENTIELAAN 10



Opleidingen Mulo-diploma A. en B.

Adres van den Directeur: Residentielaan 8

Magelang.

HET HINDOEÏSME.

Een inleiding, opdat men de beteekenis der tjandi's beter zal kunnen begrijpen.

DOOR

DR. A. J. C. KRAFFT.

De Oostersche gedachtenwereld is zoo geheel anders dan de Westersche. Dieper doordringen in die andere wereld brengt ons in aanraking met vele schoone gedachten en verrijkt ons innerlijk leven. Daarom is het goed, kennis te nemen van het Hindoeïsme van Voor-Indië en van het Boeddhisme in Achter-Indië en Oost-Azië. De eerste godsdienst telt 250 millioen aanhangers en de tweede niet minder dan 600 millioen. Beide godsdiensten hebben hun aanhangers gehad op Java en nog steeds vinden we anderhalf millioen Hindoeïsten op Bali en Lombok.

Om iets te begrijpen van de vele tjandi's in Midden-Java is het noodzakelijk, dat wij enkele hoofdlijnen van deze godsdiensten aanstippen. Laten we beginnen met de oudste en wel met het Hindoeïsme, om daarna iets te zeggen van het Boeddhisme.



Brahma; van den Brahmategel van de Prambanan.

Definitie en de drie perioden.

Onder het Hindoeïsme verstaan we alle secten, die we aantreffen in Voor-Indië met uitsluiting der Mohamedanen en Christenen.

We doen beter om niet te spreken van Brahmanisme, zooals men vaak kan lezen, maar van Hindoeïsme, omdat we onder het Brahmanisme liever verstaan een godsdienstig tijdperk.

De ontwikkelingsgang van het Hindoeïsme is te verdeelen in drie perioden:

1. *De Wedische periode* (± 1000 v. Chr. — ± 400 v. Chr.).
2. *De Jongere Wedische of Brahmaansche periode* (± 400 v. Chr. — ± 0 v. Chr.).
3. *De eigenlijk Hindoeïstische periode* (vanaf ± 0 v. Chr. — heden).

DE WEDISCHE PERIODE.

Kenmerken van deze periode waren:

1. *Vereering van natuurkrachten, die men zich als goden voorstelde.*
2. *Het offer heeft magische kracht.*
3. *Het ontstaan der kasten, bij de overgang naar de Brahmaansche periode.*

De Weda's en goden.

De oudste godsdienstige denkbeelden der Indiërs zijn vervat in de vier Weda's, waarvan de oudste en voornaamste is de *Rig-Weda*. Hoewel vele van die liederen zeer oud zijn, werden ze pas in de zesde eeuw vóór Christus te boek gesteld, omdat eerst in dien tijd het Indische alfabet zich heeft ontwikkeld.

We vinden in de Rig-Weda meer dan 1000 hymnen (lofzangen), die ter eere der goden bij de offers werden gezongen. Van de Wedische Goden moeten o. a. genoemd worden: *Indra*, *Agni*, *Wayoe* en *Soerya*. Deze goden zijn verpersoonlijkte natuurmachten.

Indra is de god van het luchtruim. Hij is de meest geliefde en tevens de nationale god der Indiërs. Meer dan een kwart der hymnen van de Rig-Weda is aan hem gewijd. Hij is in de eerste plaats dondergod, bestrijder van droogte en duisternis. De benevelende *Soma-drank*, een bruinachtig vocht uit een plant geperst, werd aan Indra geofferd om hem tot groter moed in den strijd aan te zetten. Omdat het leven van de oude Ariërs een aaneenschakeling van oorlogen was, genoot daarom deze oorlogsgod bijzondere eer.

Agni is de god van het vuur, van het offervuur in het bijzonder. Hij is een paard, dat het offer naar de goden brengt of een vogel, die met vlugge vaart de goden te gemoet vliegt.

Wayoe is de god van de wind en van den regen.

Soerya is de zonnegod en *Tjandra* de maangod.

Van de goden *Wishnoe* en *Sjiwa* hoort men nog weinig in de Rig-Weda.

De Hoofdkasten.

Aan het eind van de Weda-periode heeft waarschijnlijk de scheiding van het Arische volk in vier hoofdkasten haar beslag gekregen:

1. *Brahmanen* (de priesters),
2. *Ksatriya's* (de krijgsliden, de adel, waartoe ook de koningen behoorden),
3. *Waiçya's* (kooplieden) en
4. *Çoedra's* (handwerkslieden).



CIWA, herkenbaar aan den vliegen-waaijer en het bidsnoer; van den Ciwatempel van de Prambanan.

DE BRAHMAANSCH PERIODE.

Na verloop van tijd ontstond de leer van *Brahman*, waarbij de godheid werd opgevat als een eenig wezen.

Dit geloof nu aan „*Brahma*”, het goddelijk beginsel, de Alziel, waarvan alles, wat er bestaat, een verschijningsvorm is, noemt men het *Brahmanisme*.

Kenmerken van deze periode zijn:

1. toenemende macht der Brahmaansche priesters,
2. het ontstaan van een pantheïstische wereldbeschouwing,
3. de dogma's van Karma en Samsara komen op den voorgrond,
4. door yoga en ascese kan men de verlossing bespoedigen.

Brahmanen en „Brahma”.

De *Brahmanen*, die de offers brachten, ontwikkelden de offertetechniek en het offerritueel tot zoo'n ingewikkeld systeem, dat er een speciale opleiding noodig was om dat te leeren kennen. De Brahmaan voelt zich aanvankelijk de gelijke, later zelfs de meerdere van de goden, want hij kan ze door het offer dwingen naar zijn wil.

Het leven van den Brahmaan werd ingedeeld in vier perioden.

Als jongeling van acht tot twaalf jaar gaat hij in de leer bij een Brahmaan, daarna is hij verplicht te huwen om zijn plicht als huisvader te volbrengen. In de derde periode trekt men zich uit het leven terug en beoefent ascese (*tapa*, *ngabagawan*).

Het vierde tijdperk, dat als het ware reeds als een overgang tot de eeuwige gelukzaligheid moet zijn, is enkel aan meditatie gewijd. Dan is geen zelfkastijding of boetedoening meer noodig, dan zijn de hartstochten tot stilzwijgen gebracht, dan baart de gedachte aan den dood geen verschrikking meer. Deze vierde periode, het zoeken naar de algeheele verlossing, was echter slechts aan de *Aria's*, de drie hoogste kasten, toegestaan.



Foto Dr. Kraft.

De Yoni en Lingga, de symbolische voorstellingen van Ciwa's scheppende kracht met Nandi-kop als tuit. Dit is een toespeling op het rijdier van Ciwa; van Sono Boedojo (Jogja).

Wij zien in dit tijdvak een sterke neiging voor filosofische bespiegelingen opkomen. De vele goden worden teruggevoerd, zooals we reeds opmerkten, tot een eenig goddelijk wezen, dat „atman”, (het ik) genaamd werd. Onder „atman” verstaat men het diepste en echtste wezen van de wereld; de in alle dingen en alle scheppingen aanwezige Alziel. Een andere meer bekende naam voor „atman” is „brahma”, een eeuwige onstoffelijke geest. Alles gaat van Hem uit, alles keert tot Hem terug. Hij is oorzaak en doel van alles. Zich één te voelen met „brahma” is de hoogste wijsheid.

Karma en samsara.

Volgens de goddelijke wereldorde (*Rita*) brengt elke verkeerde daad een straf met zich mee. Elke slechte daad van den mensch stapelt zich als het ware op. Eerst als de „karma” van vroeger geboet heeft, staat de weg voor hem open voor de verlossing. Dat kan niet gebeuren in één menschenleven, want daarvoor is het leven te kort. Daarom moet de mensch opnieuw op aarde verschijnen en wel in een toestand, die samenhangt met de „karma” van zijn vroeger leven. Is hij een slecht mensch, dan komt hij als paria of als een dier terug. Eerst wanneer men tot het ware inzicht is gekomen, kan men ontsnappen aan den kringloop van wedergeboorten (de *samsara*). Door *yoga*, d. i. geestesconcentratie, en door ascese kan men de verlossing bespoedigen.



Doerga, de vrouw van Ciwa, dansende op den stier Nandi; van de tjandi Selogryo.

De Hindoesche Literatuur.

Voor we iets zullen mededeelen van 't tegenwoordige Hindoeïsme is 't gewenscht, dat we ons op de hoogte stellen van de oude literatuur der Hindoe's.

Van de godsdienstige literatuur noemen wij in de eerste plaats de *Weda's*, de vier heilige boeken.

De *Brahmana's* zijn de commentaren op deze boeken.

De *Poerana's* zijn de boeken van de verschillende Hindoeïstische secten.

In de *Oepanishads* vinden wij de leerstellingen der vele onderafdeelingen der secten. Er bestaan meer dan 250 verschillende Oepanishads. De meest uiteenlopende en vaak onderling tegenstrijdige leerstellingen vindt men in deze boeken, waar ze zonder bezwaar konden worden toegelaten, mits ze slechts uitgingen van de heilige Weda's.

De *Agama's* en *Tantra's* zijn boeken, die voor het tegenwoordige Hindoeïsme van beteekenis zijn en behandelen onderwerpen, en gesprekken b.v. tusschen den god Sjiwa en zijn sjakti. In deze gesprekken wordt gegeven een massa magische voorschriften, ceremoniën, die alle dienen moeten om in den mensch de goddelijke tooverkracht op te wekken. Daar deze tantra's vol zijn van magische formules, hebben zij veel bijgedragen om den geloovige magische kracht te verschaffen. Daarom wordt de naam *tantrisme* nog altijd gebruikt om die strooming aan te duiden in den godsdienst, waarbij men door middel van tooverhandelingen en tooverwoorden de godheid naar zijn wil kan dwingen.

Naast deze bronnen hebben een grooten invloed gehad de *epische gedichten*. Voor-Indië heeft twee groote heldendichten voortgebracht, die ook op Java zeer bekend zijn en wel het Ramayana en het Mahabharata, die we afzonderlijk zullen behandelen.



GANEÇA, de zoon van Çiwa en Doerga;
van den Çiwatempel van de Prambanan.

HET RAMAYANA.

Het Ramayana telt niet minder dan 48.000 regels en is verdeeld in 7 boeken, waarvan elke episode het leven van Rama behandelt. Het beschrijft ons, hoe prins Rama, die eigenlijk recht had op den troon van het koninkrijk Ayodya, als gevolg van listige intriges, zijn plaats als kroonprins moest opgeven.

Rama verkrijgt Sita en gaat in ballingschap.

Rama was de zoon van Dhaçaratha, tevens een incarnatie van Wishnoe. Hij was vroom, zachtzinnig, moedig, en een onfeilbaar boogschutter. Op de swayamwara d. w. z. op den bruidskamp van de dochter van koning Janaka, Sita genaamd, was Rama in staat om de groote boog van Wishnoe af te schieten. Tot op dat oogenblik was het niemand gelukt. Als belooning hiervoor verkrijgt Rama de bekoorlijke Sita als bruid en spoedig zou hij hierop tot troonopvolger

worden gewijd. Dit werd evenwel verijdeld door één van 's konings vrouwen. Want deze had Daçaratha, uit dankbaarheid voor de goede verpleging van een wond, twee wenschen laten uitspreken. Eén daarvan was, dat haar eigen zoon Bharata koning zou worden en niet Rama; en de tweede wensch was, dat Rama voor 14 jaren zou worden verbannen. Als Rama verneemt, wat zijn vader beloofd heeft, verlangt hijzelf, dat zijn vader zijn woord gestand doet. Hij gaat in ballingschap met zijn echtgenoot Sita en zijn jongere broer *Laksmāna*. Bharata beklom na den dood van zijn vader, die uit verdriet spoedig stierf, den troon. Hijzelf had gaarne gezien, dat Rama koning was geworden, doch deze weigerde.

Sita geroofd en bevrijd. Rama wordt vorst.

In ballingschap zijnde, werd op zekeren dag de schoone Sita geroofd door een reuzenkoning, den tienhoofdigen Rawana, die op het eiland Langka regeerde. Zij werd opgesloten in zijn burcht. Noch door vriendelijkheid, noch door schrik aanjaging wist hij haar voor zich te winnen. Rama is wanhopig door 't gemis van Sita en gaat haar overal zoeken. Hij en zijn broer komen in aanraking met den apenvorst Soegriwa, die door zijn broer Walin, van den troon was gestooten. Rama herstelde hem als koning en nu doorzoeken op Soegriwa's last duizenden apen heel Indië af, in alle richtingen, om te weten te komen, waar Sita is. De reuzenaap *Hanoman*, de zoon van den Windgod Wayoe, is in staat om Langka in een reuzensprong te bereiken. Hij bereikte Rawana's paleis, vond de geroofde bruid en deelde haar het doel van zijn komst mede. Teruggekeerd bij Rama kon hij hem vertellen, dat zijn vrouw leefde, waarop Rama besloot haar te gaan halen. Om Langka te bereiken moesten de apen een dam in de straat tusschen het vasteland en het eiland Ceylon, dat Langka heette, leggen. Geholpen door de apen en door Rawana's broer, die tevergeefs tot teruggave van Sita had geraden en die tot Rama was overgelopen, onderneemt Rama den ontzettenden strijd tegen Rawana. Het wordt een strijd van man tegen man. Rama blijft overwinnaar, doodt den daemonekoning, bevrijdt Sita, stelt Rawana's broer tot koning over Langka aan en keert op Rawana's tooverwagen door de lucht naar Ayodya terug en daar de tijd van de hem opgelegde ballingschap net voorbij was, kon hij de regeering van Bharata overnemen.

De geschiedenis van dezen held vinden wij op de tempelreliëfs van de Prambanan, en gedeeltelijk op één der tempels van de Panataran bij Blitar.



WISHNOE, herkenbaar aan de schelp; van den
Wishnoetempel van de Prambanan.



Rama, die de Wishnoeboog weet te spannen en daardoor Sita verkrijgt. Achter hem staat zijn broer Laksjmana. Dit reliëf is afkomstig van den Çiwatempel van de Prambanan.

HET MAHABHARATA.

Het Mahabharata telt 200.000 regels, welke 100.000 çloka's (tweeregelige verzen) vormen. De kern zelf is echter slechts een 20.000 çloka's groot en is tot deze kolossale afmetingen uitgroeid, een soort van encyclopaedie van oude overleveringen en mythologie, doordat men er allerlei verhalen en beschouwingen in heeft opgenomen. Het is verdeeld in 18 boeken, waaraan later nog een 19de is toegevoegd, dat de geschiedenis van Krishna behandelt. Het verhaalt ons van den strijd van vijf broeders, zonen van koning Pandoe, tegen hun neven, de Kaurawa's, en hun legermachten. Het is *de strijd van twee families* van het geslacht der Bharata's. *De vijf zonen van Pandoe* werden door *Kaurawa's* op allerlei wijzen geplaagd en bestreden; maar ze wisten tenslotte, na een heftige worsteling de overwinning te behalen.

De vijf zonen van Pandoe en de Kaurawa's.

Het was in Hastinapoera (de Soendanezen spreken van Astinalaya en de Javanen zeggen Ngastino), dat de twee broers *Pandoe* en *Dhertarashtra* regeerden. Aangezien *Dhertarashtra* blind was, voerde de jongere broer, *Pandoe* genaamd, het bewind. Doch hij kwam vroeg te overlijden. Bij zijn twee vrouwen *Koenti* en *Madri* had hij vijf zoons. De drie zoons van *Koenti* waren eigenlijk zijn zoons niet. Zij werden verwekt door de goden bij *Koenti*. *Yudhishtira*, de oudste, was het type van den ideaal koning; *Bhima*, die *Wayoe* tot vader had, bezat een buitengewone lichaamskracht, geen vijand kon hem weerstaan; *Arjuna* was de lievelingsheld van den dichter, nimmer faalde hij bij het boogschieten. De twee zonen van *Madri* heetten *Nakula* en *Sahadewa*. Deze werden haar geschonken door de *Açwina's*.

Na den dood van *Pandu* nam de blinde koning de regeering zelf ter hand. Aan zijn hof blonken de *Pandawa's* ver uit boven hun neven, zoodat de koning besloot *Yudhishtira* als zijn opvolger aan te wijzen. Hiertegen kwamen echter de eigen 100 zonen van *Koeroe* in verzet, met name *Duryodhana*. Hij stond de *Pandawa's* telkens naar het leven. Zij ontkwamen aldoor aan zijn intriges en stegen in aanzien door hun gezamenlijk huwelijk met de dochter van koning *Drupada*, de buitengewoon schoone *Drupadi*. Het was op een *swayamwara*, dat *Arjuna* de overwinning behaalde bij het boogschieten en daardoor haar als vrouw verkreeg. *Bhisma*, de gemeenschappelijke oud-oom van al de neven, die de regeering in handen had gekregen van *Dhertarashtra*, doordat ze allen minderjarig waren, wilde beide partijen tot een vergelijk bewegen. De eene helft van *Hastinapoera* zouden de *Pandawa's* verkrijgen en de andere helft de *Kaurawa's*.



De apen, die steenen werpen in de zee om den dam te vormen naar Langka. Dit reliëf is eveneens afkomstig van den Çiwatempel van de Prambanan.

De ballingschap der Pandawa's en van Drupadi. Hun terugkomst en overwinning.

Als *Duryodhana* ziet, dat de *Pandawa's* in macht en aanzien toenemen, besluit hij hen ten val te brengen. Wanneer de laatsten zich bevinden in zijn paleis, weet hij *Yudhishtira* te verlokken tot een dobbelwedstrijd door middel van den schurk *Çakuni*. *Yudhishtira* verspeelt alles, wat hij bezit. Hij zet zijn koninkrijk, zijn broers, zichzelf en *Drupadi* op het spel. Als slaven en slavin moeten zij thans dienen bij *Duryodhana*. Had hij evenwel het recht om ook *Drupadi* op het spel te zetten? *Yudhishtira* had haar ingezet, nadat hij zichzelf verspeeld had. *Dhertarashtra* besliste daarom, dat er nog één keer gespeeld zou worden. Indien *Yudhishtira* weer zou verliezen, dan zouden de *Pandawa's* met *Drupadi* zich gedurende 12 jaar in ballingschap moeten begeven en het 13de jaar in bewoonde streken doorbrengen, maar zóó, dat niemand weten mag, wie zij zijn. *Yudhishtira* verliest ook dat laatste spel.

Twaalf jaren dwalen zij door de wildernis en als de jaren voorbij zijn, nemen zij dienst aan het hof van een koning. *Bhima* is kok, *Arjuna* zingt en danst. Als het laatste jaar verstreken is, maken *Yudhishtira* en zijn broers zich bekend, en eischen door middel van hun vriend *Krishna* hun toekomstige rijk op. Hiervan willen de *Kaurawa's* niets weten en ze willen van geen verzoening hooren. Zoo begon de geweldige strijd. Achttien dagen duurde deze strijd, waarvan de wereld dreunde. Hij eindigde met den dood van alle 100 zonen van *Dhertarashtra*. *Yudhishtira* beklom den troon. Koning *Dhertarashtra* trok zich terug in de eenzaamheid en op een goeden dag kwam hij om door een boschbrand. Als *Krishna* overleden is, besloten de *Pandawa's* en *Drupadi* naar den Hemelberg, den *Meroe*, in het *Himalaya*-gebergte te trekken. Onderweg vonden zij den dood. De laatste, die heenging, was *Yudhishtira*. Hij had zich vooraf gebaad in de heilige *Ganges*, legde zijn menschelek lichaam af en ging, een hemelsche gedaante aannemend, en omringd door goden, den hemel binnen.

Bhagavad Gita.

In het Mahabharata komen heele mooie stukken voor. Beroemd is vooral het gesprek, dat *Krishna* voert met *Arjuna* op den strijdswagen, vlak voor den grooten slag tegen de *Kaurawa's*. *Arjuna* wil den strijd ontwijken, omdat hij huivert voor het verschrikkelijk bloedbad, dat aangericht zal worden. Om hem van deze aarzeling terug te brengen zegt de heilige *Krishna*: „Onsterfelijk is de ziel, die het heelal vervult. Wanneer die eeuwige ziel belichaamd is, dan zijn die lichamen sterfelijk. Het is niet de ziel, die dood gaat of gedood wordt. De ziel wordt niet geboren, noch kan zij sterven. Zij is ongeboren en onveranderlijk. Zooals een

man zijn versleten kleeren aflegt en zich in nieuwe hult, zoo legt de belichaamde ziel het versleten lichaam af en gaat een nieuw binnen. Laat het U om het even wezen, of gij vreugde oogst of pijn, zege of nederlaag. Strijdt om te strijden, bekommer U alleen om de daad, niet om de vrucht van de daad". Dit gedeelte van het gesprek is algemeen bekend en wordt *Bhagavad Gita* genoemd. Door vele

Hindoe's wordt dit boek als een bijbel vereerd en zij vergelijken Krishna graag met Christus. Wij voor ons kunnen Krishna niet zoo hoog aanslaan, al was het alleen maar hierom, dat hij den raad geeft om door valsch bedrog de krachten van den dapperen Drona, die tegen de Pandawa's vocht, te verlammen. Bedrog was bij den Christus een onmogelijkheid.



BHIMA, die van zijn leermeester Drona bevel krijgt, om naar het levenswater te gaan zoeken.



BHIMA, aangevallen door de beide reuzen.

Bhima op zoek naar het Levenswater.

Wij willen nog een andere episode uit het Mahabharata weergeven. Het gaat over Bhima, die op zoek is naar het levenswater, een verhaal, dat zeer bekend is bij de Javanen. De Kaurawa's, die afgunstig waren op de Pandawa's, vroegen Drona, hun beroemden leermeester, om hulp tegen Bhima. Deze fors gebouwde Pandawa, die ruw was in zijn doen en laten, maar oprecht van hart, één, die tot het einde wist vol te houden om de ascese te volbrengen, wordt er op uit gezonden om het levenswater te zoeken met de bedoeling, dat hij zou omkomen in de volvoering van dit moeilijk werk. Diep in den berg Tjandramoeke was het levenswater verborgen. Het was een zeer vermoeiende tocht. De weg ging door rivieren en wouden, waar wilde beesten woonden. Op een bepaalde plaats ontmoette hij twee reuzen, die hem bij de beenen grepen en met geweld vasthielden, terwijl ze hem in de dijen beten. De geweldige Bhima wist ze met zijn koekoe Pantjanaka (dat zijn zijn reuzen groote nagels aan den duim) in een oogenblik te verslaan. Hij zette zijn reis voort en kwam bij den berg. Hij zag daar niets anders dan steenen, nergens kon hij een grot vinden, die leidde naar

het binnenste van den berg. Op eens hoorde hij een stem, die luidde: „Wat zoekt gij, o zoon van Pandu? Ik ben Indrabajoe, de ziel van de beide reuzen, die gij gedood hebt. Zoekt gij naar het levenswater, dan zult ge het hier nooit vinden. Ga terug naar Drona, want die weet de juiste plek". En zoo keerde Bhima terug naar Ngastina, dat zijn vaderland was. Hij vertelde aan Drona van zijn wederwaardigheden. Toen zeide Drona: „Inderdaad is daar het levenswater niet, maar wel midden in den Oceaan". Toen zei Bhima: „Waar dat water ook wezen zal, ik moet het vinden, al was het in de hel". En zoo vertrok Bhima voor de tweede maal op zoek naar het onbekende water. Hij stapte de zee in en hier moest hij worstelen met een reuzen grooten vergiftigen Naga. Ook dezen wist hij te doden. Toen trof hij op een rots een klein manneke, die hem aldus aansprak: „Wat komt gij hier doen, in deze verlaten en eenzame streken?" Bhima antwoordde hem: „Ik ben op zoek naar het geluk, wijs mij de plaats aan van het levenswater". Dewa Roetji was het manneke. Hij leerde hem, wat het levenswater betekende. Volgens hem kon de hoogste wijsheid ons alleen geluk schenken. En nadat Bhima dat begrepen had, keerde hij naar Ngastina terug.



BHIMA, omslingerd door Naga, den reuzen zeeslang.



Dewa Roetji, die BHIMA, leert, waar het levenswater te vinden is.

Het tegenwoordige Hindoeïsme.

Vele goden, tempels, bedevaartplaatsen en lijkverbranding

Het tegenwoordige Hindoeïsme in Voor-Indië is een bonte verscheidenheid. Het omvat diepe denkers en zoekers naar de wijsheid, maar ook mensen, die zich bezighouden met toovenarij. De groote massa aanbidt *tallooze goden*, waarvan enkele, *huisgoden* zijn, waarvoor de huisvader den offerdienst verricht. Het ritueel is meestal zoo ingewikkeld en omvangrijk, dat slechts enkelen het geheel in acht kunnen nemen. Ieder heeft nog een leeraar (goeroe), dien hij raadpleegt bij bijzondere omstandigheden.

De *tempels* zijn over het geheel geen plaatsen van samenkomst. De geloovige gaat er heen, brengt zijn hulde aan de godheid, geeft zijn offergave aan den priester, die dan voor de rest zorgt. Telkens is er feest voor één of andere godheid.

Bedevaarten en *pelgrimstochten* brengen groot heil. Ook de armsten trachten eenmaal een heilige plaats te bereiken en getroosten zich daarvoor allerlei ontberingen. Twee heilige plaatsen moeten worden genoemd en die zijn *Benares* en *Poeri*. Duizenden tempels verheffen zich te Benares, ter eere van Sjiwa; te Poeri, aan de oostkust ten zuiden van Calcutta, wordt Wishnoe vereerd als de heer der wereld. De dienst van Wishnoe is veel fijner en staat veel hoger dan de Sjiwadienst.

Het grootste geluk is te sterven aan de oevers van de heilige Ganges. Het *lijk* moet *verbrand* worden en de asch gedeeltelijk in de rivier geworpen. Na hun dood worden de gestorvenen bedacht met offermaaltijden.

Talloos zijn de secten. De Wishnoëieten kenmerken zich door verticale streepen, en de Sjiwaëieten door horizontale. Door den invloed van den Islam en het Christendom zijn er vele monotheïstische secten met een hoogstaande leer ontstaan.

Alle Hindoesecten hebben de *zielsverhuizingsleer*, erkennen het *kastenwezen*, *beoefenen ascese* en doen aan *mystiek*. Vereering van bepaalde dieren ('t rund) komt nog steeds voor.

De hoofdgoden: Wishnoe of Krishna en Çiwa

De *hoofdgoden* zijn Wishnoe of Krishna en Sjiwa.

Het Hindoeïsme van tegenwoordig heeft zijn geloof ten opzichte van de goden zeer veranderd. Was „Brahman” vroeger iets onpersoonlijks, nu is Wishnoe of Sjiwa een iemand met goddelijk zelfbewustzijn. We mogen ook niet meer zeggen, dat de mensch zelf god is. God en mensch zijn niet identisch. De mensch, die zich tot God bekeerd heeft, moet zich geheel overgeven aan hem. Deze overgave noemen wij *bhakti-vroomheid*. Hij moet zich goed doordringen, dat hij zondig is en dat hij alleen *door genade* de verlossing kan ontvangen. Hij moet alle verlangens, die hem van God afbrengen, onderdrukken. Al zijn geld en goed behoort hij aan God te wijden.

Vaak wordt in plaats van Wishnoe, Krishna vereerd en richt men zijn gebed tot Hem, die de incarnatie is van Wishnoe.

Sjiwa wordt vaak geëerd als *Mahagoeroe* d. w. z. als de Groote Leermeester, die de waarheid aan de ziel openbaart. Hij doet dit meestal door gebruik te maken van den leeraar of goeroe. Hij daalt a. h. w. in den leermeester, die daardoor bekend is met de geheimleer. Deze weet dan, op welke wijze hij zich magische krachten kan toeëigenen. Vandaar, dat de goeroe's nog altijd in eere worden gehouden bij de bevolking.

Tal van Hindoesche gedachten werden geplant in de ziel van den Javanen. Wil men studie maken van de Javaansche geschriften en van het Javaansche denken, dan diene men zich op de hoogte te stellen van den hoofdinhoud van het Hindoeïsme.

Nederlandsche Literatuur over het Hindoeïsme en het Boeddhisme.

Wij noemen slechts enkele voornaamste bronnen in het *Nederlandsch*:

- ALKEMA, B. en BEZEMER, Prof. T. J. Beknopt handboek der Volkenkunde van Nederlandsch-Indië 1927.
- ARNOLD, E. Het licht van Azië.
- BAVINCK, Dr. J. H. Christus en de mystiek in het Oosten 1934.
- BERG, Prof. Dr. C. C. Inleiding tot de studie van het oud-Javaansch 1928.
- ENCYCLOPAEDIE van Nederlandsch-Indië. Zie de artikelen: Hindoeïsme, Boeddhisme, enz. Deze artikelen zijn zeer magertjes en zelfs hier en daar niet juist.
- FRUIN-MEES, Mevr. W. Geschiedenis van Java. Deel I.
- KERN, Prof. Dr. H. Het Hindoeïsme in „Nederlandsch Indië” van Dr. H. Colijn. 1913.
- „ „ „ Verspreide geschriften.
- KRAFFT, Dr. A. J. C. De godsdiensten in Indië; ter perse.
- KROM, Prof. Dr. N. J. Het Hindoeïsme en het Hindoe-tijdperk in „Nederlandsch Indië” van Dr. H. Colijn. 1929.
- „ „ „ Inleiding tot de Hindoe-Javaansche kunst. 3 deelen. 1923.
- „ „ „ Hindoe-Javaansche Geschiedenis. 1926.
- „ „ „ Het oude Java en zijn kunst. 1923.
- „ „ „ Het leven van Boeddha op den Baraboedoer. 1926.
- „ „ „ en ERP, T. van. Beschrijving van Baraboedoer. Deel I en deel II.
- „ „ „ Baraboedoer. No. 9 van de serie „De weg der menschheid”. 1930. Alleen over de Baraboedoer zijn meer dan 335 artikelen verschenen. Wij noemen slechts enkele bekende schrijvers: Bosch, Brandes, Van Erp, Foucher, Van Hinloopen Labberton, Hönig, Kern, Krom, Lévy, Rouffaer, Stutterheim en Yzerman.
- LEHMANN, Dr. E. De voornaamste godsdiensten. 1928.
- LOFTUS HARE. De groote godsdiensten. (met voorzichtigheid te gebruiken).
- LULIUS VAN GOOR, Dr. M. Korte gids voor de tempelbouwwallen in de Prambanan-vlakte, het Diëng-plateau en Gedong Sanga. 1910.
- MANNOURY-KERN. Het Boeddhisme.
- OBINK, Prof. Dr. H. Th. Godsdienstwetenschap.
- PROOYE-SALOMONS, Dr. H. J. W. van. Gewijde verhalen en legenden van Hindoes en Boeddhisten. 1916.
- SCHWEITZER, Prof. A. Het Christendom en de wereldgodsdiensten. 1930.
- SPEYER, Prof. Dr. J. S. De Indische theosophie en haar beteekenis voor ons. 1910.
- „ „ „ Het Hindoeïsme en het Boeddhisme in „Groote godsdiensten”, eerste reeks.
- STUTTERHEIM, Dr. W. F. De Hindu's. Deel I. 1932.
- „ „ „ Het Hindoeïsme in den Archipel. Deel II. 1932. De beide deeltjes van dezen deskundige kunnen wij ten zeerste aanbevelen.
- VETH, Prof. P. J. Java. Deel II. 1896.



Minaret te Koedoes in Hindoe-stijl opgetrokken.

HET BOEDDHISME.

Het leven van Boeddha.

Boeddha, de zoon van Goeddhodana en Maya, koning en koningin van Kapilawastoe (in het tegenwoordige Nepal gelegen), was als Hindoeïst na veel overpeinzing tot de overtuiging gekomen, dat *alle leven lijden is* en dat door de kringloop der wedergeboorte het lijden nog verduizendvoudigd wordt.

Laten we, vóór we wat van zijn leer willen vertellen, zijn levensloop nagaan.

Zijn namen, huwelijk en uittocht.

Boeddha stamde uit het koningsgeslacht der *Sjakya's*. Naar het geslacht wordt hij later dan ook meestal *Sjakya-muni*, de monnik der *Sjakya's*, genoemd. Naar zijn stamvader noemt men hem ook *Boeddha Gautama*. Zijn prinsennaam luidde *Siddharta* en hij werd ± 550 v. Chr. geboren in het Loembiniwoud. Volgens de legende werden op hetzelfde uur geboren zijn latere vrouw, twee zijner volgelingen, zijn meest getrouwe vriend Ananda en bovendien zijn paard.

Op jeugdigen leeftijd huwde hij met prinses *Gopa*. Toen hij het toppunt van het wereldlijk geluk bereikt had, besloten de oppergoden hem de *verschijningen* te doen zien, die een beslissende invloed op zijn leven zouden hebben. Zij deden hem ontmoeten:

1. een grijsaard (teeken van achteruitgang);
2. een zieke (teeken van niet standvastigheid van gezondheid);
3. een lijk (teeken van vergankelijkheid) en
4. een monnik (teeken van vrede, geluk en overgave).

Dit bracht hem ertoe zijn vorstelijk paleis te verlaten en als monnik, zijn voedsel bedelend, het ware geluk te zoeken. Gedurende 6 jaren oefende hij zich in vasten en overpeinzingen, om eerst daarna de hoogste wijsheid, het hoogste geluk, te bereiken.

Na dien wordt hij Boeddha (de verlichte) genoemd.

Gezeten onder den vijgeboom, die later de naam van Boddhiboom zou dragen, bereikte de boddhi (de ontwaking of het inzicht) hem en zag hij het pad, waarlangs hij de verlossing zou kunnen verkrijgen, duidelijk voor zich.

De eerste prediking.

Hij vertrok daarop naar *Benares*, waar hij in een gezelschap de eerste prediking uitsprak, de eerste verkondiging der Wet. Deze luidt:

„Ga niet den weg der zinnelijkheid, der laagheid en der onwaarachtigheid, want deze leidt tot betreuring. Ga niet den weg der overmatige boetedoening en der zelfkwellen, want ook deze leidt tot betreuring, maar ga van het begin tot het einde *den weg, die in het midden is*, want deze leidt tot verheuging, dat is naar opheffing van het lijden.

Naar Kapilawastoe.

Daarna zond hij zijn 60 volgelingen, die de hoogste trap van heiligheid, de *staat van Arhat*, hadden bereikt, door het geheele land om de nieuwe leer te verkondigen. Zelf ging hij naar Kapilawastoe terug, terwijl hij om zijn voedsel bedelde.

Toen zijn echtgenoot van zijn komst vernam, begaf zij zich op het balkon van haar paleis om den Boeddha te aanschouwen, die met onbewogen oog langzaam voortschreed, licht en heilige stilte verspreidend, waar hij ging. Hierop zong zijn vrouw het lied genaamd het „Leeuwenlof“:

„In zachte golven licht zijn haar. Een zuivere zon is zijn voorhoofd. En lieflijk is zijn mond, van den stralenden leeuwenheld.“

Boeddha ging het paleis binnen en na zijn vader ontmoet te hebben, begaf hij zich met twee volgelingen naar de vertrekken van zijn vrouw, die zich voor zijn voeten neerstortte en zijn enkels met haar armen omvatte.

Daarna werd *Rahoela*, hun zoon, in den nieuwen godsdienst opgenomen. Hij verkondigde zijn leer 45 jaar lang, doorkruisend het geheele land, dagelijks omgaand onder de menschen in den zomer en in den winter, maar rustend en peinzend in den regentijd.

Gautami en andere vrouwen worden non. Zijn dood.

Drie jaar na zijn komst te Kapilawastoe stierf de vader van Boeddha, vorst Goeddhodhana; zijn weduwe Gautami (Maja was kort na de geboorte van Siddharta overleden) werd later met tal van andere vrouwen als non opgenomen in de nieuwe orde.

Nadat er 80 jaren verlopen waren, sinds prins Siddharta was geboren, verzamelde hij de zijnen rondom zich om hen voor de laatste maal het woord des Levens en des Doods te verkondigen. Toen stierf Boeddha en bereikte het Nirwana. Zijn lichaam werd verbrand en de asch onder acht Koningen, die zijn leer hadden aangenomen, verdeeld. Elke vorst zette de asch bij, in de daarvoor opgerichte stoepa's.



BOEDDHA, van Tjandi Mendoet, zooals hij te Benares zijn leer verkondigde.

Hij heeft een kleine verhevenheid op het voorhoofd, de „oerna“ tusschen de wenkbrauwen, symbool van het binnendringen van de hoogste wijsheid; op het hoofd bevindt zich een verhooging, met naar rechts krullende haren bedekt, als zetel der wijsheid. Alles kenmerken van een bovennatuurlijk volmaakt wezen. Tegen de rugleuning van de troon aan weerszijden, beneden den olifant, den leeuw en daarboven de makara.

Het beeld staat in hooge eere bij de bevolking. Nog steeds worden er reuk- en bloemoffers gebracht. De beenen zijn als gepolijst, doordat ze ingesmeerd worden door de bevolking met gele zalf (borèh).

De Leer van Boeddha (de Dharma).

De vier waarheden.

Als grondslag gelden volgens Boeddha de volgende vier waarheden:

1. *Alle bestaan is lijden.*
2. *De oorzaak van het lijden ontstaat uit begeerte.*
3. *Men kan het lijden opheffen door de begeerte op te heffen.*
4. *Het opheffen der begeerte kan bereikt worden door te leven volgens de regels, welke door den Boeddha zijn gegeven, d. i. het achtvoudige pad.*

Heeft men zich van de begeerte bevrijd, dan houdt men op te bestaan. Men heeft dan den Nirwana-toestand bereikt, waarin men geheel van het lijden is verlost. Het is niet bekend, hoe Boeddha zich dat Nirwana dacht. Hij heeft er zich nooit over uitgelaten.

Hoe kan men de begeerte opheffen?

Uit ervaring wist hij, dat die weg niet te vinden was langs overdreven ascetische zelfkwellingen, zooals menig asceet zich oplegde, noch door diepzinnige filosofische speculaties, noch door Wedastudie. Hij kende geen waarde toe aan het offer en erkende daarom ook geen priesterlijke waardigheid.

Het achtvoudige pad.

De weg, die hij vond, om de begeerte op te heffen, was *het achtvoudige pad*:

- | | |
|--------------------------|--------------------------------|
| 1. De rechte leer. | 5. Het rechte levensonderhoud. |
| 2. De rechte voornemens. | 6. De rechte inspanning. |
| 3. Het rechte woord. | 7. De rechte opmerkzaamheid. |
| 4. Het rechte handelen. | 8. De rechte meditatie. |

Het woord „rechte” wijst er op, dat Boeddha op den gulden middenweg wilde wijzen. Geen genietingen des levens, maar ook geen ascese is de oplossing. Naar den middenweg moeten wij zoeken en die opgaan.

Een middel om het Nirwana te bereiken, is hoofdzakelijk *meditatie* of stelselmatige overpeinzing, die aan vaste, zeer uitvoerige voorschriften is onderworpen.

Het eigenlijke Boeddhisme kent geen persoonlijke god.

Doordat de Boeddha zich niet uitsluitend richtte tot de geleerde Brahmanen, maar ook de volksmassa liet profiteeren van de gevonden waarheden (hij noemde *het verschil in kaste geen beletsel* voor het verkrijgen van den Nirwana-toestand, zoodat voor iedereen het heil te bereiken viel), heeft zijn leer groot succes gehad.

Monnikenorde (de Sanggha) en Kloosters.

Uit het kluizenaarsleven van de Brahmanen ontwikkelde zich bij de Boeddhisten het *kloosterwezen*. Tot de orde van Boeddha kunnen worden opgenomen, zoowel mannen als vrouwen. Boeddhistische nonnen treft men aan in *Birma, Siam en Tibet*, maar niet op *Ceylon*. De monnikengeloften zijn echter niet bindend voor het geheele leven. Op verzoek kan de monnik van zijn gelofte ontheven worden.

De tien geboden.

De monniken moeten zich houden aan de volgende tien geboden:

1. Geen levende wezens dooden.
2. Zich niet aan eens anders eigendom vergrijpen.
3. De vrouw van een ander niet aanraken.
4. Geen bedwelmende dranken gebruiken.
5. Geen onwaarheid spreken.

6. *Het verbod van*: eten op verboden tijden;
7. Van het bijwonen van wereldsche vermaken;
8. Van opschik in kleding en toilet;
9. Van slapen op een weelderig bed;
10. Van het aannemen van geld.

Over monniken en stoepa's.

Reeds op 7 jarigen leeftijd kan men een voorloopige monnikengelofte afleggen; de volle wijding volgt niet, voordat de candidaat 20 jaar oud is.

De monniken moeten hun hoofd kaal scheren en zich in een oranjeleurig gewaad kleeden; gewapend met een bedelnap gaan ze langs de huizen om hun voedsel op te halen.

Tot de voorwerpen van stoffelijken aard, die vereerd worden, behooren *reliëken* (overblijfselen van het lichaam van Boeddha, als tanden en asch) en *voorwerpen*, die door den Boeddha zijn gebruikt of *met hem in betrekking staan*. Voor zulke reliëken werden stoepa's gebouwd. De vier voornaamste *bedevaartplaatsen* der Boeddhisten zijn:

1. *Kapilawastoe*, zijn geboorteplaats.
2. *Gaya*, waar hij de alwetendheid verkreeg.
3. *Kasji* (het gazellenpark) bij *Benares*, waar hij voor het eerst predikte.
4. *Koesjinagara*, waar hij is gestorven.

Heilige boeken.

De heilige teksten van dezen godsdienst werden opgesteld in het Pali of het Sanskriet. Van de Paligeschriften is het belangrijkste: de *Tripitaka*, die uit drie afdeelingen bestaat, welke achtereenvolgens tucht- en orderegelen voor de monniken, praedicaties (predikingen) van den Boeddha, uiteenzettingen en nadere verklaringen van vraagpunten uit de leer, behandelen.



De Bodhisattwa AWALOKITESJWARA,
van Tjandi Mendoet.

Met den historischen Boeddha van 500 v. Chr. komt als Dhyani-Boeddha de Onmetelijk Glansrijke AMITABHA (in de kroon weergegeven) overeen.

De bijbehorende Bodhisattwa is Awalokitesjwara en deze is het, die op dit oogenblik de wereld regeert.

Geschiedenis van het Boeddhisme en de twee kerken.

Koning Açoka.

Onder den regeering van koning Açoka, die ongeveer 270 v. C. den troon besteege, maakte het Boeddhisme groote vorderingen.

In het Zuiden breidde het zich uit tot Ceylon, in het Noorden tot China. Er ontstonden (200 na Chr.) langzamerhand een groot aantal secten, die zich oplosten in twee groote groepen n.l. in het Hinayana en in 't Mahayana. Beide zijn verlossingsgodsdiensten.

Het Hinayana.

a. De Zuidelijke kerk of het *Hinayana* (het kleine Voertuig) was is de meer *orthodoxe richting*. We vinden haar voornamelijk in *Achter-Indië* en op *Ceylon*. Het doel is na talrijke levens (de leer van Karma), door meditatie en vrome werken het Nirwana te bereiken. Op aarde kan men het slechts brengen tot Arhat en niet tot het Boedddhaschap, zooals bij het Mahayana. Deze kerk kent maar één Bodhisattwa, n.l. *Maitreya*, die als Boeddha op aarde zal komen.

Zij is meer eenvoudig gebleven en staat dichter bij de leer van Boeddha.

Hier wordt het verlossingsdoel *zuiver persoonlijk* gesteld. De verlossing is daarin gelegen, dat men een staat van „uitblussching” bereikt. Men moet trachten boven de wetmatigheid van den kringloop der wedergeboorten uit te komen. Als dat gelukt, bereikt men het Nirwana. Dat kan men alleen voor zichzelf bereiken. De Boeddha's zijn niet meer dan leeraren, die alleen vereerd worden, omdat ze den weg der verlossing gewezen hebben in de verschillende wereldtijdperken. Men kan ze niet aanroepen.

Het Mahayana.

b. De noordelijke kerk of het *Mahayana* (het Groote Voertuig) was de richting, die rekening hield met de veranderde tijdsomstandigheden en die zich aan enkele oude voorschriften onttrok en geheel nieuwe gedeelten aan de heilige boeken toevoegde. Het Mahayana komt voor in *Tibet*, *Binnen-Mongolië*, *China*, *Mantsjoekwo*, *Korea* en *Japan*.

In deze kerk worden de Dhyani-Bodhisattwa's en Boeddha's *goddelijk vereerd* met een rijken cultus. Dit geschiedde onder invloed van het Hindoeïsme. Het Mahayana leeraart, dat er hooger plicht is. Ieder geloovige moet er naar streven zelf Boeddha te worden en de voor hem zelf zooveel aangenamer „uitblussching” af te wijzen, als hij niet eerst zelf een instrument tot verlossing van anderen is geworden. De mensch kan dus worden eerst een Bodhisattwa en daarna Boeddha.

Volgens deze kerk bevindt zich ver boven de aarde een hemelsche wereld. Er is een Allerhoogste, die men *Adi-Boeddha*, d. i. Oer-Boeddha noemt. Dat hoogste goddelijke wezen heeft uit zich doen ontstaan een vijftal goddelijke wezens, *Dhyani-Boeddha's*, die zich geheel wijden aan meditatie (Dhyani beteekent meditatie). Deze vijf correspondeeren weer met de vier windstreken en het zenith. Uit deze Dhyani-Boeddha's zijn voortgekomen de vijf *Dhyani-Bodhisattwa's*, die de zorg voor de schepping op zich nemen. De tijdelijke aardsche afspiegelingen van de Dhyani-Boeddha's zijn de *mensch-Boeddha's*. Drie Dhyani-Bodhisattwa's hebben reeds hun taak volbracht. In de tegenwoordige wereldperiode is de beheerscher der wereld *Awalokiteçwara*, de vierde Dhyani-Bodhisattwa. Zijn geestelijke vader is *Amitabha*, die in den Westelijken hemel verblijf houdt. De Boeddha van 550 v. Chr. was de afspiegeling van Amitabha. Eens zal een volgende Dhyani-Bodhisattwa aan de beurt komen om de wereld te besturen. De Bodhisattwa's hebben ook gemalinnen. De Tara van Awalokiteçwara is in China *Kwan Yin* en in Japan wordt Awalokiteçwara *Kwanon* genoemd.

Daar deze godheid als een genadige Heer wordt aangezien, wijdt de vrome Boeddhist zich geheel aan Hem. In China en Japan heeft deze religie van overgave zich zeer ontwikkeld en schrijft men alles toe aan de goddelijke genade.

We krijgen dus de volgende voorstelling: Eerst de vijf Dhyani-Boeddha's; daarna de vijf Dhyani-Bodhisattwa's en eindelijk de vijf mensch-Boeddha's.

- | | | | | |
|------------------|----------------|-----------------|-------------------------------|------------------|
| 1. Wairocana | 2. Akshobhya | 3. Amoghasiddhi | 4. Amitabha | 5. Ratnasambhawa |
| 1. Samantabhadra | 2. Wajrapani | 3. Ratnapani | 4. Awalokiteçwara | 5. Wiçwapani |
| 1. Krakoeçchanda | 2. Kanakamoeni | 3. Kaçyapa | 4. Çakyamoeni van 550 v. Chr. | 5. Maitreya. |

De noordelijke kerk heeft helaas naast deze mooie genade-leer ook in zich opgenomen *het Saktisme*. Dit is het geloof, dat men door allerlei *tooverspreuken* (mantra's) en door allerlei tooverhandelingen in bezit kan komen van de zoo zeer gewenschte bovennatuurlijke vermogens. Dit *Tantristisch Boeddhisme* lijkt veel op de leerstellingen van het Sjiwaïtisch-Hindoeïsme. De Javaan, die de beide godsdiensten uit Voor-Indië ontving, beschouwde daarom Sjiwa en Boeddha als één en dezelfde godheid. Door toovermiddelen kon men voortaan veel vlugger het Boedddhaschap verwerven en kon men zodoende een aantal wedergeboorten overslaan. In plaats van het Nirwana gaat men meer gelooven in een paradijs en een hel. Het Boedddhaschap is voortaan voor iedereen te bereiken.

Merkwaardig is het, dat het Boeddhisme in Voor-Indië langzamerhand geheel verdrongen werd door het Hindoeïsme. Alleen in Nepal en op Ceylon treft men het Boeddhisme aan.

In *Nederlandsch-Indië* is eerst het Hinayana tot het eind der 7^e eeuw in zwang geweest, doch in de 8^{ste} eeuw werd het vanuit Sumatra (denk aan Sriwidjaja) geheel verdrongen door het *Mahayana*.

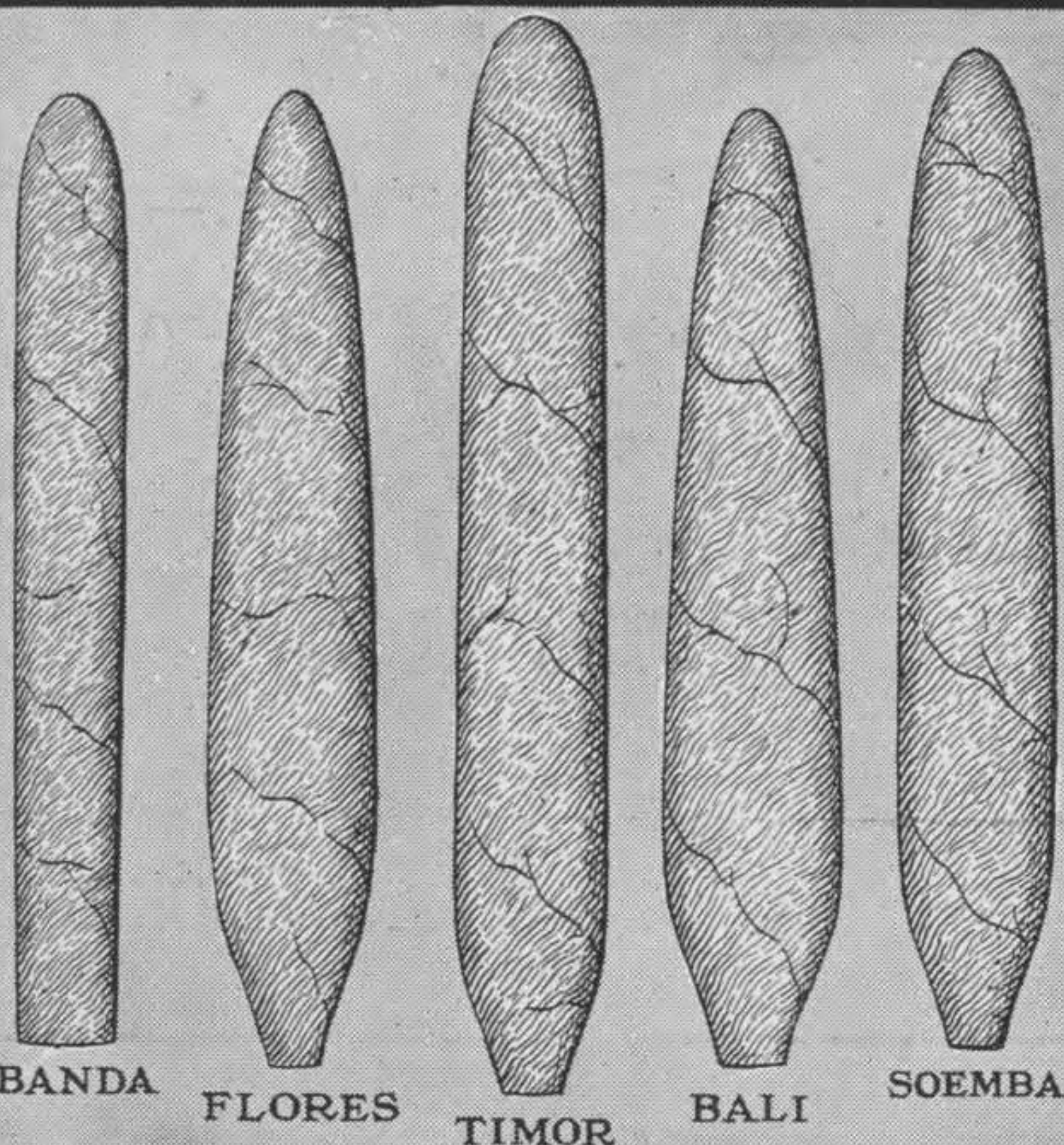
Alle Boeddhistische overblijfselen van onzen archipel zijn Mahayanistisch. Zoo is ook de Boroboedoer een zuiver Mahayanistisch monument.



WAJRAPANI, de Dhyani-Bodhisattwa uit de tweede wereldperiode van Tjandi Mendoet.

Aroma

**SELECTA
SIGAREN**



Deli - Braziel - Mélange

Een nieuw product van de sigaren-fabriek „AROMA” te Magelang.

Samengesteld uit een melange van Deli- en Brazieltabakken.

Verpakt in keurige kistjes van 50 stuks en 25 stuks.



Prijslijst.

TIMOR	50 stuks	.	f	2,—
	25 stuks	.	„	1,—
SOEMBA	50 stuks	.	„	1,50
	25 stuks	.	„	0,75
FLORES	50 stuks	.	„	1,50
	25 stuks	.	„	0,75
BALI	50 stuks	.	„	1,20
	25 stuks	.	„	0,60
BANDA	50 stuks	.	„	0,75
	25 stuks	.	„	0,40

Afbeeldingen op ware groote.

De **Selecta-Sigaartjes** zijn in elke goede toko verkrijgbaar. Het merk is echter nieuw zoodat het niet uitgesloten moet worden geacht dat de **Selecta-Sigaartjes** bij enkele zaken nog niet in voorraad zijn. In verband hiermede kunnen ook **Proefbestellingen** gedaan worden rechtstreeks bij de fabriek. Ook aan de kleinste bestellingen zal door de fabrikanten de grootst mogelijke zorg worden besteed.

Bestellingen van **Selecta-Sigaartjes** te richten aan :

Sabaksfabriek „Aroma” te Magelang Tel. 22.

N. B. Proefbestellingen worden door geheel Ned.-Indië onder rembours verzonden.

NEEMT PROEF!!!

NEEMT PROEF!!!